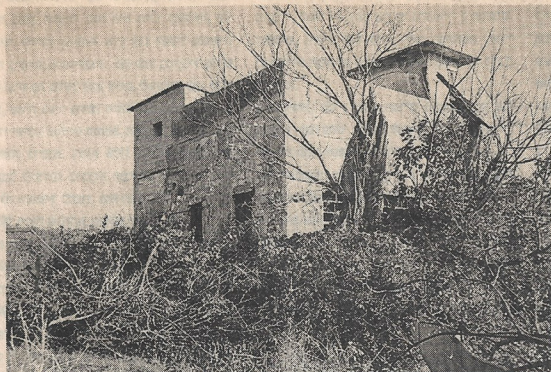

1995 "אפר"

זרקור על

מ ש מ ר ת

בית הבאר - הבית הראשון של הארון בפרדס רייסקי

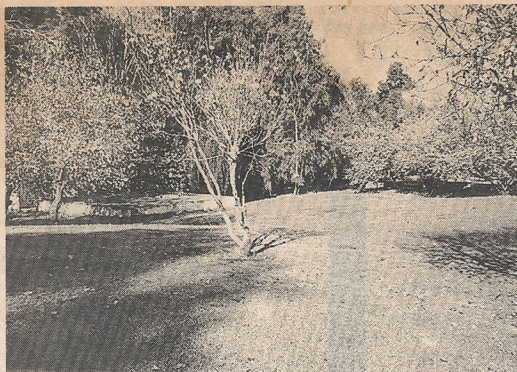
על ימיו הראשונים
של המושב, שוחחתי
עם בני דור
המייסדים: חיים
שני, עליזה פרידמן
ויהודה עובדיה.

גרעין משמרת הוקם בחודש אוגוסט בשנת 1946 ע"י תנועת המושבים והורכב מיזמי הצבא הבריטי, שעבדו כמפעילי נמל בצפון אפריקה, ומספר חברים נוספים שחיו, בכפר-יתקין. השם "משמרת" ניתן לו על שם משמרות פועלים יהודים שהבטיחו העסקתם ע"י פרדסנים בשרון. המושב הוקם בתוך פרדס רייסקי, (שניטע ע"י יהודי בלגי בשם זה), שרכש ע"י הסוכנות היהודית. יכין חקל עיבד את הפרדס בן 348 הדונמים ואנשי משמרת עבדו בו כפועלים. בתוך הפרדס, בחצר של ארבעה דונמים עמדו באר ובית-אריזה, ששכנים הוקמו צריפים ואהלים, בהם התגוררו אנשי הארגון - כ-20 במספר - רובם רווקים. הרווקים בחבורה גרו באהלים. המשפחות שבקבוצה גרו בצריף גדול, שחולק לשמונה חדרי משפחה, באמצעות קירות מפרידים, שבהם היו חורים, אותם הקפידו לסתום. לילה אחד שמעה משפחת פרידמן הצעירה רשרוש על תקיר הגובל עם משפחת אפרדי. עליזה ראתה אצבע קטנה שדוחפת את הסתימה בחור ובקבוצתיה עין נוצצת וקריאת שמחה - "איה".

היה זה התינוק של משפחת אפרדי, שזיהה אותה בשמחה. ממש "תנאים אינטימיים". בשכונת לפרדס שכן הכפר הערבי מיסקי. המתיישבים קיבלו מהאנגלים רובים איטלקיים להגנתם. בכסף שהרוויחו בעבודתם כפועלים קנו ממוסדות ההגנה מקלע "ברך" וארבעה "סטנים" ב-1000 לירות ישראליות של אז. את הנשק הטמינו ב"סליק" והוציאו אותו ביום הכרזת המדינה. ערב מלחמת השחרור, חלה הרעה במצב הבטחוני, ואנשי המושב עברו לנור בחלק הדרום מזרחי של חרות, אליו העבירו את האהלים והצריפים. חלק מן הנשים והילדים עבר לנור בבתי משפחות במושב, חלק מהתושבים המשיך לעבד את הפרדס והאחרים נייסו לצה"ל. בשנת 1949 החלו בבניית 30 הבתים הראשונים במושב ובשנת 1951 נכנסו אליהם ראשוני המתיישבים. כל יחידת משק כללה 30 דונמים, כש-20-25 מהם צמודים לבית ויתר הדונמים בפרדס המשותף, שחולק מאוחר יותר למשקים.

כל משק קיבל לרשותו שלושה קווי צינורות להשקיה, פרה, חמור קפריסאי או עקלת על מחצית סוס. באמצע שנות החמישים נקלטו במקום קבוצה נוספת בת 35 איש של חיילים משוחררים ועולים חדשים. שנה אחר כך הצטרפה למושב קבוצת עולים מרומניה ואחריה קבוצת עולים מצפון אפריקה. שנות החמישים היו קשות מבחינה בטחונית. פדאיונים חדרו למושבים וגנבו מכל הבא ליד. המצב יצר "יד קלה" על ההדק. כדי להגן על הפרות, ריכזו אותן החקלאים לעת ערב במכלאה, שעל שמירתה הופקד וולר הזקן. לילה אחד ירה השומר בפרה שלא ידעה את הסיסמה.

המונה בלילות היה רב ומלבד וולר הזקן שמרו גברי המושב כל לילה. לילה אחד נשמעו קולות חשודים מתחרה של משפחת פרידמן. זאק ועליזה העירו את הילדים ואמרו להם להסתתר. הם הציצו מבעד לחלון וראו דמות לבנה חומקת

מעץ לעץ. כשעמדו לירות ברונצ, גילו שהיתה זו העץ הלבנה של קופר השכן. אחד השומרים, פריטיון לשעבר, גילה לילה אחד דמות חשודה מתגנבת לצידו. הוא ירה לכיוון הדמות. חיים שני, שהיה האחראי לבטחון המושב, נזעק לשמע היריות וחשף את החשוד - היה זה צילו של השומר. זוג אחד, שהלך בלילה לטפל בגינת ביתו, שהיה בתהליכי בנייה, טרה בטעות ע"י השומרים. האשה נפצעה קשה בראשה ואושפזה בבלינסון לתקופה ממושכת. בשנים הראשונות היתה למושב משאית אחת, בה נהג חיים שני. בשנים אלה נולדו ילדים רבים במושב וחיים היה מסיע את הנשים לבית היולדות בתדרה. את אילנה

הותיקים זוכרים בנוסטלגיה את האוירה החברתית ששררה בשנים הראשונות: עזרה בנקיון הבית ליולדת שחזרה הביתה, הכנת תבשילים, הכנת בגדים לרך הנולד וטיפול בילדי המשפחה, מסיבות משותפות, כמו ברית, בר-מצוה וחתונה - להן תרמה כל משפחה כיבוד - מסיבות משותפות בחגים, ערבי שירה בציבור ועוד.

רוטמן ותמר מימון הסיע 3 פעמים לבית היולדות והן חזרו כשבנים בחיקן. בפעם הרביעית בקשו לנסוע עם משהו אחר, "כי עם חיים יולדים רק בנים" ואכן בפעם הזו ילדו שתי בנות. במשאית זו היו נוסעים גם פעם בשבוע לטרט בפתח-תקוה (חלק עם הרחוב, "מצי צלצלו הפעמונים" - הנשר על נהר קואי" ועוד). כשחזרו לילה אחד מהסרט, רעדו החברים מקור. חיים נהנה "פירק" קלקלו באוטו ובקש מכולם לרדת לדחוף. כשהתחממו, התנעו את המשאית וכולם המשיכו לנסוע. הותיקים זוכרים בנוסטלגיה את האוירה החברתית ששררה בשנים הראשונות: עזרה בנקיון הבית ליולדת שחזרה הביתה, הכנת תבשילים, הכנת בגדים לרך הנולד וטיפול בילדי המשפחה, מסיבות משותפות, כמו ברית,

הנהגים ללכת לפרדס ולערוך ביניהם "מלחמות", כשפירי ההדר משמש להם נשק. הם אהבו ל"התפחל" לברכת ההשקיה של המושב ולהתרצות בה. האחראי לענף הפרדס היה רודף אחריהם ומכה אותם. בשבתות היו כולם נוסעים לחוף כפר-נר - במשאית של דוד רוזנברג. האמהות היו מביאות איתן סלים מלאים באוכל ופיקניק מושבי היה נערך על שפת הים. בגיל בוגר יותר היו מתרכזים במועדון במושב ורוקדים רוקדים "סלונים" לצלילי הפטיפון של מנחם מיימון. גם למועדון בבית יחיאל היו מוגעים על טרקטורים וכשברגו נהנו לנסוע בסוסיתא של אריק רוטמן. לדיסקוטק "בר אוריין" בנתניה. מרוחה רוזנברג - ירד הועד במשמרת - שמעתי על מצב המושב כיום: במשמרת 76 משקים + 2 משקי-עזר וחיות בו 108 משפחות. כ-28 תושבים עוסקים בחקלאות והיתר בעבודות חוץ. חלק מהאחרונים מחזיקים גם משק חקלאי. כל המושבניקים עצמאיים מבחינה כלכלית, אך האגודה עדיין מספקת להם את השרותים. בשנים האחרונות היתה תחלופה גדולה של תושבים. במושב מתקיימת פעילות עניפה לקשישים ולנוער. משמרת החלה בתהליך הרחבת המושב - שכונת בנים, כשהמנגמה היא להכפיל את מספר בת-יהא. במסגרת זו מתוכנן גם שיפור המושב הקיים.

בר-מצוה וחתונה - להן תרמה כל משפחה כיבוד - מסיבות משותפות בחגים, ערבי שירה בציבור ועוד. היום חיים במשמרת כ-75 קשישים. הם נהנים מפעילות ענפה שמאורגנת בחלקה על ידם ובחלקה ע"י המועצה האזורית. הם מרגישים בנתק בין הקשישים לצעירים, ביוחד בהתיישב בעבודה שהיתה תחלופה גדולה של משפחות במושב. בני דור ההמשך - יוסי קפלן, אילן גרינפטר ומושה פריד העלו זכרונות מילדותם במשמרת: בשנים הראשונות לא היה חשמל במושב והחיים היו מתנהלים לאור עששיות. לאט לאט חוברו כל הבתים לזרם החשמל. משפחת פריד רכשה לעצמה רדיו ענק, עוד לפני ההתחברות. בני המשפחה היו נושאים את המכשיר הענק לבית משפחת אנטיפוב ושם היו כל בני המושב נאספים להאזין ל"לאס האלקטרוני". הילדים היו עוזרים להורים בעבודות החקלאות אחרי הלימודים בבית-הספר. העבודה השנואה ביותר היתה זו של השקית הפרדס בגומות - עבודה שארכה שעות רבות. התלמידים היו מוסעים ל"בית בתל-מונד. כ-12:00 בצהריים היו הסעות בחזרה למושבים. תלמידים בכיתות הגבוהות יותר, שלמדו עד שנה 13:00 או 14:00, נאלצו לחזור ברגל. מדי פעם היו "תופסים טרמפ" עם אבא של ילדה מחרות, שבא לאסוף אותה בעגלה רתומה לפרד. היכן שעומדת היום המזכירות, היה פעם מגרש חול גדול, עליו היו משחקים בכדורגל. בחגי תשרי, אחרי התפילות בבית-הכנסת, היו הילדים

אורנה רוזנצקי הדס